

KATRI LASSILA

Takaisin Hämeeseen

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.141193>

Valokuvataiteilija, tutkija ja taiteen tohtori Taneli Eskola. (Taneli Eskola: omakuva, kasvot.)

Kertoisitko vähän itsestäsi: Mistä olet kotoisin, millainen lapsuutesi maisema on?

Synnyin Hämeenlinnassa 1958 opettajaperheeseen. Kantahämäläinen maisema tuli monin tavoin tutuksi, ja syventyminen siihen jatkuu. Maiseman tarkastelu samalla kun harventaa sokerijuurikaspeltoa on onneksi jäänyt yli viidenkymmenen vuoden taakse. Tuon ajan kulkuvälineistä tärkein, oma pyörä, on pääosin vaihtunut autoon. En kuitenkaan lapsena muista vaeltaneeni metsissä pitkiä taipaleita, joten siinä suhteessa

parannusta on tapahtunut. Luopioisten Kukkiajärvi oli tärkeä. Oli lintuharrastusta, kilpapyöräilyä, soutelua ja kalastusta. Kaikissa niissä oli maisemakytös sisään rakennettuna. Nyt moni sanoo, että 1970-luku oli ahdistava ja näköalaton. Minulle se oli aivan muuta.

Missä opiskelit valokuvaa, millaisia projekteja sinulla on ollut? Mikä valokuvauksessa kiinnostaa?

Muutin ylioppilaaksi tulon jälkeen Helsinkiin Taideteolliseen korkeakouluun opiskelemaan valokuvausta. Vaikka katukuvaus oli silloin valtatrendi, pidin sen rinnalla yllä harrastusta maisemaan. Ensimmäiset isot näyttelyt olivat Hämeenlinnan taidemuseossa 1982 ja Helsingin juhlaviiikoilla 1984. Kiinnitin silloin kuten nykyisinkin paljon huomiota vuodenaikoihin, säätiloihin ja valaistuksiin.

Taneli Eskola: Hiihtoloman viettoa Nummen Leppäkorvessa, 1973.

Ajattelen, että maisemaan liittyy sekä reaaliympäristöön että kuvalliseen esittämiseen kiinnittyvä riippuvuussuhde. Kun liikun reaaliympäristössä, voin mieltää sen aistiympäristön kuvana. Aivoni jäsentävät yksittäiset havaitut hahmot kokonaiseksi maisemaksi. Mutta kun toisaalla katson valmista maisemakuvaa, palauttaa se elettyyn reaaliympäristöön liittyviä rakenteita pinnalle. Sittemmin, kun aloin harrastaa maisematutkimusta, opin, että tätä kutsutaan maiseman resiprookkisuudeksi, *in situ* -kokemuksen ja kuvallisen esityksen väliseksi riippuvuudeksi ja vuorovaikutukseksi. Olin innolla mukana, kun 1990-luvulla aloimme kehittää taiteellisen tutkimuksen metodologiaa.

Olen tehnyt aika lailla teemallisia kuvatietokirjoja eri aiheista. Puutarhataidetta, rannikkolinnakkeita ja arkkitehtuuria. Nyt työn alla on kirja Obnäsista, Upinniemen varuskunnan paikalla olleen kartanon saaristolaiselämästä Kirkkonummella.

Taneli Eskola: Tyrväntö, 1978.

Olet kuvannut paljon maisemaa, ja väitöskirjasi käsitteli Aulankoa. Osa tuotannostasi on kuvattu kauempana, esimerkiksi Altailla. Toisaalta kuvaat myös Helsinkiä ja aivan sen lähiympäristöä. Kertoisitko lisää maisemasuhteestasi?

En ole mikään maailmanmatkaja kuten moni kaverini. Toki Aasia, Eurooppa ja Amerikka ovat jossain määrin tuttuja. Kiinnostuin väittelyn jälkeen kuuluisasta maantieteilijästä J. G. Granöstä. Hän oli paitsi maantieteen metodologian klassikko myös erinomainen Altai-vuoriston valokuvaaja. Työryhmän kanssa tekemäni näyttely ja kirja kiersi Venäjällä, Virossa, Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Suomessa. Se projekti syvensi maisema-ajatteluani.

Suomen maisemia olen jäsentänyt kuvastoajattelun kautta. Se tarkoittaa tutkimussuuntausta, missä paikan identiteetti otetaan haltuun sen ikonografiaa eli kuvallisen esittämisen traditiota tutkien. Tämä ajattelu on jäänyt

Taneli Eskola: Hauhon Alvettulan kylää, 1978.

päälle ja toivon, että jaksaisin vielä julkaista artikkelin tai kirjan aiheesta. Kun 1990-luvulla perehdyin teemaan, ei somesta eikä digitaalisen kuvan vallankumouksesta ollut hajuakaan. Nyt 2020-luvulla graafiset kuvastot elävät nettikuvaston rinnalla, ja tuon vuorovaikutuksen avaaminen olisi aika uutta suhteessa Suomen maisemakuvastojen kehitykseen.

Siten kuvateokset ja populaarikuvastot ovat kiinnostukseni kohteita varsinaisen taiteen rinnalla. Esimerkiksi postikortit ovat tällainen toisaalta sosiaalinen, toisaalta visuaalinen traditio, joka ei ole kadonnut, vaikka onkin saanut uudenlaista harrastajakuntaa ja aktiviteetteja taakseen. Etsiessäni maastossa mielenkiintoisia kohteita ajattelen usein näitä. Usein kiinnostukseni kohteet ovat sellaisia maisemia, joista on ennestään muiden tekemää aineistoa jo olemassa.

Toisaalta on myös niin, että valokuvataiteessa on hyvä pitää yllä rynnäköhenkeä. Se tarkoittaa esimerkiksi, ettei välttämättä etukäteen tarvitse kaikkia kotiläksyjä tehdä eli opiskella paikkojen historiaa ja merkityksiä. Tärkeintä on pitää aistit avoimina ja reagoida välittömästi siihen, mitä eteen sattuu.

Voitko kertoa jotakin maaseudun yhteydestä valokuvataiteeseesi?

Voisin, jos tietäisin mikä maaseutu on (naurua). Ainakaan se ei ole kaupungin vastakohta. Maaseudulla on kiinteä yhteys kulttuurimaisemiin, perinnemaisemiin ja metsämaisemiin, mutta on maaseutu paljon muutakin. Unohdettuja entisiä asutuskeskuksia, viimeisiään vetäviä kyläpahasia ja raunioituneiden entisten teollisuuslaitosten ankeutta. Tämän rinnalla on kaikkialle levinnyt kesämökkikulttuuri. Aikamoinen sekametelisoppa.

Muutokset kuvastossa voivat olla nopeita. Kansallispuistojen räjähdysmäisen suosion kasvun myötä retkeilykuvasto on kasvattanut suosiotaan, ja se on kiinteästi sidoksissa etenkin Instagramissa kukoistavaan hyvinvointikuvastoon sekä terveyttä propagoivaan iloisuuskuvastoon. Niihin kuvatraditioihin olen yrittänyt pitää etäisyyttä, vaikka maisemaharrastus iloa ja terveyttä tuottaakin.

Taneli Eskola: Avoin kulttuurimaisema, Vestlax, Kemiönsaari, 1995.

Taneli Eskola: Sille joka pysähtyy, Kuopion Haminanlahden maisema henkii von Wrightin veljesten tunnelmaa, 2022.

Kuvitin Vantaan talopoikaisesta arkkitehtuurista kertovan Amanda Eskolan kirjan *Paritupia ja puustelleja*. Oli hienoa löytää ihka aitoa talonpoikaiskulttuuria aivan Seutulan lentokentän tai Suomen vilkkaimman moottoritien kupeesta. Maaseudun määrittely on koko ajan muuttuva rajanmäärityskysymys.

Millaisia projekteja sinulla on työn alla tai suunnittelet tulevaisuudessa?

1980-luvulla käytiin ankaria kiistoja kulttuurimaisemien, esimerkiksi Kolin, suojelusta. Noista taisteluista seurasi paljon hyvää, muun muassa luotiin kansallismaisemien järjestelmä ja miksei myös koko kansallismaisemakäsittekin. Maisemien suojelu alkoi kiinnostaa laajalla rintamalla. Nyt metsät ovat samassa asemassa. Niistä keskustellaan ja etsitään keinoja niiden suojelemiseksi.

Olen muutaman vuoden ollut tiiviissä suhteessa Luonnonperintösäätiöön, joka hankkii ja suojelee metsiä. Olemme keränneet kollegoilta lahjoituk-
sina taidetta ja myyneet sitä hyvällä menestyksellä metsien suojelun
hyväksi. Vuonna 2025 alkujaan Pentti Linkolan ja Anneli Jussilan perus-
tama säätiö täyttää 30 vuotta. Teen paraikaa juhlanäyttelyä Lahden
Visuaalisten taiteiden museoon Malvaan. Sinne tulee jonkin verran van-
hoja maisemakuviani 1970-luvulta alkaen, mutta pääpaino on uusissa,
suojeltuja ikimetsiä esittävässä otoksissa. Ne ovat kuinkas ollakaan
Hämettä, Pentti Linkolan kotiseutua. Sieltä, Suomen sydäimestä lähdin ja
sinne palataan. Tiedän, että tässä buumissa moni muukin valokuvataitei-
lija työstää metsäaihetta, joten on kiva ottaa haaste vastaan ja etsiä omaa
tulkintaa ja kuvakieltä haastavasta aiheesta.

Taneli Eskola: Hämeessä on yhä joitain kirveen koskemattomia, aitoja aarnimetsiä, turvapaikkoja elämälle, 2023.